

Na prostoru, ki je za polovico manjši (78 str. proti 153 iz 1909. l.) je obsegel Grafenauer tokrat znatno več snovi (zlasti prosvetljenost je razširjena za nov oddelek), obravnava je zgoščena (Prešeren n. pr. je obsegal 1909. l. več nego 60 str., sedaj komaj tretjino tega, Čbelica prvič 21, sedaj 10 str.), uravnana in poglobljena, tako da se vsaj glavni obrisi slovenske prosvetljenosti in romantike razločno odražajo; 1909. l. so zavajale pisca monografije, sedaj jih obvladuje. Vendar več nego prve, vnanje informacije tudi kratka zgodovina ne nudi; organične hibe Grafenauerjeve se niso mnogo izboljšale. Ostala so tudi druga svojstva; slog, kakor smo videli, je kot dosedaj suh, hladen, zveržen; register in literarni pokazi zopet manjkajo.“

Drugi del Grafenauerjeve knjige, ki je izšel l. 1919, me ni po nobeni strani primoral, da bi spremenil principijalne pomiselke glede zasnove in metode njegovega dela, ki sem jih napisal v recenziji prvega dela („Slovan“ XV, 1917, str. 319 — 321), oceno podrobnosti pa bo tako prineslo naše strokovno glasilo za literarno zgodovino. Ekstenzivnost Grafenauerjevega delovanja je bila tudi temu njegovemu delu v kvar. Naknadno so ga sicer opravičile naše današnje razmere, ki silijo nas vse, kakor pred šestdesetimi, petdesetimi leti naše prve „rodoljube“, na veliko, ekstenzivno delo, vendar pa ob vseh potrebah naših sedanjih dni ne smemo pozabiti, da tiči prava cena in trajna veljava vsakega dela samo v njegovi intenzivnosti. J. A. G.

Prevodi na francoščino. Če hočeš slišati pravo francoščino, pojdi na Rusko, so včasih dejali v Babilonu ob Seini. V silnem pravoslavnem carstvu, predhodniku sovjetske ljudovlade, se je namreč od nekdanj mnogo gojil in govoril francoski jezik, seveda le do neke stopnje njegovega razvoja, ker tujec ni pravi sostvaritelj narodnega besedišča. Moderna njega pomnožitev, vzeta zlasti iz latovščine, je inorodcem kakor pogosto domačinom izven prestolice dokaj neumljiva, vendar sega izza konca poslednjega stoletja močno v slovstvo. Victorien Sardou pravi v igrokazu „Famille Benoiton“: L' argot c' est le français de l' avenir. Za popolnejšo prisvojitve tega mednarodnega narečja bo vsekakor kazalo i Slovincem prirediti slovar parizizmov. Tega naziranja je bil menda oni naš izobraženec, ki se je izrazil: Kogar jaz izlahka razumem, ta ne obvlada dodobra francoščine.

Te misli so se mi vrinile, ko sem čital v zadnji „Zvonovi“ številki široko poročilo o zbirki „Rêves et Glandes“, ki prinaša doslej najboljše (edine) prestave, narejene bržkone preko nemščine. V splošnem bi sprejel obe pravilni za bodoče prevajavce, samo točneje bi se morali opredeliti; ne strinjam pa se z nekaterimi vmesnimi opazkami, ki ovajajo ocenjevatelja, da ni prišel čez klasično dobo, marveč se drži še Banvilleovega Petit traité de poésie française. Kar je započel Laforgue ali Kahn in za njima vsi vers-libristi do današnjega dne, se v omenjenih razmotrivanjih ne upošteva, dasi je znameniti zastopnik svobodnega verza, H. de Régnier, že nekaj let član Akademije, torej novotarska smer uradno priznana.

Zevi kot „tu as“ so baje strogo prepovedani v francoski metriki. Kaj pa početi s hijati sredi besede (créature, Phraorte itd.) ali pred h aspiré, ki je po zatrdilu vseh glasoslovcev povsem neslišen (le héros, la halte)? Kedor zameta zvezo „tu es“, mora takisto grajati „tuais“ ali „tu hais“. Pesniki jih danes neoporečno rabijo kakor g. Meurville sam. Celo prozajiki na pr. Faguet ali A. France pišejo navadno l' onzième (nam. le onzième).

Po krivici šteje dr. Brežnik 9 zlogov v stihu „Ton génie cria sa détresse“, ker e muet v génie sodobniki že po običajni izreki opuščajo tudi brez naslednjega samoglasnika; niti poprej ni veljal za zlog, saj ni smel stati v takem položaju! Ako se póje nemi e v „Allons, enfants de la patrie“ in drugod, je to zgolj prisiljen arhajizem. Radi tega bi določil kot ženske ujeme le besede, ki imajo pred nemim e-jem bodisi dvoje ali troje soglasnikov, kjer zavoljo pretrde skupine izrekajo več ali manj poluglasnik (ivre, chambre, spectacle), bodisi kak zveneč konsonant (robe, rade, rogue, rave, rose, rage); tudi vsakteri slišni končni r doni Francozu skoro trohejski: mur-murmure, éther-cratère etc. so brezhibne rime. Prim. A. Beaunier, La Poésie Nouvelle, uvod. Brezglasni e dela čast imenu svojemu za vokali, tako strinja Vielé-Griffin ils tou ornoient s pourquoi, možko rimo mu tvori celo dvojica pâle-oriental. To se pravi pesniti za uho, ne za vid. Sicer pa naj bi sodil o spolu rim francozitelj, ki je prost starih pravil in ne prestavlja samo za oko. Po najnovejši, utemeljeni stihometriji, ki jo je zadel naš prvi prevajavec po nagonu, zbog nepoznanja zastarelih predpisov, torej odpadejo vsi očitki nadštevilnih zlogov. Kedor vse premeri, ne zameri!

Čemu naj bi ne posnemali do skrajnosti slovenskih 7-, 8-, 9-zložnih verzov? Da je Francozom to veselje zabranjeno? Čujemo Beauniera (l. l. p. 36): „A la symétrie monotone des mètres parnassiens, se substitue la délicate fantaisie des vers de 9, de 11, de 13 syllabes, coupés au gré du poète, ici et là, de manière à varier sans cesse la cadence“. Mar ni zahteval Verlaine v sloviti „Art poétique“:

De la musique avant toute chose,
et pour cela préfère l' impair
plus vague et plus soluble dans l' air,
sans rien en lui qui pèse ou qui pose . . . ?

Nauk, naj se prevajavec ne drži več starinskega pravila o sosledju rim, ampak prevaja moške rime z moškimi, ženske rime z ženskimi, prihaja malce pozno, saj so vers-libristi pred pol stoletjem zavrgli formalistično šaro nazivano „l' alternance des rimes masculines et féminines“. O tem trdi navedeni Beaunier str. 28: Ce n' est pas la présence ou l' absence de l' e muet qui peut servir à différencier les rimes, puisque, très souvent, cette présence ou cette absence, imperceptible à l' oreille, n' est que purement orthographique . . .“

Te pripombe sem smatral za potrebne, da ne ostanemo glede francoskega razvitka preklasični kakor svoje dni Rusi, marveč idimo z istim korakom ob rojakih „velikega naroda“.

D. A.

Erjavec, Fran. Naša Istra. V Ljubljani, 1919. Tiskala in založila Zvezna tiskarna. 20 str. 1 K.

Dr. Tuma je v nekem svojem članku v „Kampfu“ naglasil, da je skoraj vsa literatura, nanašajoča se na naše Primorje, spisana od tujcev in da je radi tega zunanji svet enostransko in tendencijozno poučen. V posebni meri zadeva ta očitek istrsko razumništvo, ki je vsled težkih političnih razmer zamenjalo znanstveno proučevanje svoje ožje domovine. Zato se da težko napisati tudi omejena razprava o Istri na podlagi znanstvenih virov, ki so le deloma izdani in sicer samo z ozirom na italijanski del prebivavstva in na njegove posebne politične koristi, večinoma pa bolj skriti ko shranjeni po različnih župniščih in knjižnicah, kjer so našim raziskovavcem težko pristopni.